

## Anmälan mot en rättspsykiatrisk avdelning vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset rörande patienters rätt att använda dator, m.m.

---

**Beslutet i korthet:** Enligt JO finns det inget som hindrar att ett sjukhus har regler om att en dator som sjukhuset tillhandahåller inte får användas för sökning av bl.a. pornografiskt material.

I beslutet ifrågasätter JO om det inte i ett visst fall borde ha fattats ett formellt överklagbart beslut om inskränkning av en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 20 a § första stycket LPT jämförd med 8 § första stycket LRV. Ingen kritik riktas dock mot sjukhuset för att så inte skedde.

### Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på Rättspsykiatri, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Västra Götalandsregionen. Klagomålen gällde behandlingen av hennes son BB, född 1983.

Hon anförde bl.a. följande. På den klinik där BB vårdas finns det en patientdator. Det är inte tillåtet att ”surfa på porrsajter” på den datorn. Efter att BB gjort det förbjöds han att använda dator över huvud taget.

AA ställde följande frågor.

1. Får personalen gå in på patienters inloggning och kolla var de surfar?
2. Får RPV förbjuda porrsurfningen?
3. Får RPV förbjuda honom att surfa och använda dator överhuvudtaget pga att han surfade [på] en porrsida?
4. Får man inte ha med sig sin egen Laptop på rummet även om den innehåller en inbyggd kamera i skärmen trots att man inte använder kameran och accepterar den regeln?

### Utredning

Inledningsvis inhämtades delar av BB:s patientjournal från Rättspsykiatri, Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Vederbörande nämnd inom Västra Götalandsregionen anmodades därefter att inkomma med utredning och yttra sig över de ovan redovisade frågorna i anmälan.

I ett remissvar anförde Styrelsen för Sahlgrenska Universitetssjukhuset bl.a. följande (*åberopade bilagor har här utelämnats*).

Alla patienter som skrivit på regler för datoranvändning har tillgång till en publik dator på avdelningen, ansluten till internet. Dessutom får man ha egen dator på sitt rum utan annan regel än att den inte får ha kamera.

Får personalen gå in på patientens inloggning och kolla vad de surfar?

Svar: Ja, när det gäller surfing på avdelningens publika dator gäller för patienter samma regler som för alla sjukhusets datorer.

Får RPV förbjuda porrsurfing?

Svar: Porrsurfing på den publika datorn är inte tillåtet. Patienten har fått skriftlig information angående ”datoranvändning”, bilaga 2.

Får RPV förbjuda honom att surfa och använda dator överhuvudtaget p.g.a. att han surfade [på] en porrsida?

Svar: Ja, om det hade skett på avdelningens publika dator. Anledningen till att han förbjöds använda avdelningens publika dator var att han hade letat uppgifter om målsägaren på internet.

Får man inte ha med sig sin egen laptop på rummet även om den innehåller en inbyggd kamera i skärmen trots att man inte använder kameran och accepterar den regeln?

Svar: Nej, fotografering är inte tillåten enligt Sahlgrenska Universitetssjukhusets säkerhetshandbok, under Fotografi/Filmning sidan 12, bilaga 3.

AA bereddes tillfälle att kommentera remissvaret.

### **Bedömning**

BB gavs sluten rättspsykiatrisk vård vid Rättspsykiatri, Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Av utredningen framgår att den avdelning där BB vårdades tillhandahöll en patientdator. I de regler som uppställdes för användningen av avdelningens dator angavs bl.a. följande.

Ingen får:

- installera
- ladda ner
- lagra
- sprida
- söka
- eller i övrigt ha befattning med material såsom:

Pornografi

Rasistisk propaganda

Hot, förtal

Uppmaning till våld eller droganvändning

Diskriminering gällande kön, hudfärg, sexuell läggning, religion m.m.

Om det skulle uppdagas att patientdatorn används för något av ovanstående ändamål fråntas man möjlighet att använda avd's patientdator.

I tidigare beslut har JO uttalat att ett bibliotek, när det lånar ut datorer till enskilda personer, har rätt att bestämma vilken information som får hämtas in från internet.

Detta under förutsättning att myndigheten inte gör skillnad mellan användarna annat än på objektiv grund. JO har inte haft något att erinra mot att bibliotek har uppställt regler om att bibliotekets dator inte får användas för sökning av bl.a. pornografiskt material (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 2001/02 s. 469). I det nu nämnda fallet uttalades vidare att eftersom allmänna bibliotek har rätt att ställa upp regler för användningen av deras datorer måste de också vara berättigade att vidta åtgärder för att kontrollera att dessa regler följs. Jag anser att samma resonemang kan föras när en vårdinrättning tillhandahåller en dator som patienter får använda.

Mot bakgrund av det anförda har jag inte någon invändning mot vårdinrättningens regler om att avdelningens dator inte får användas för sökning av bl.a. pornografiskt material. Det finns enligt min mening inte heller något hinder mot att vårdinrättningen kontrollerar en patients inloggning på datorn för att se till att de uppställda reglerna följs.

Det ovan sagda innebär att en patient som söker efter pornografiskt material på avdelningens dator kan, i vart fall under en tid, förbjudas att använda den allmänna datorn. Frågan om under hur lång tid förbudet ska gälla får avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

Under delar av maj 2010 förbjöds BB att använda avdelningens dator. I remissvaret har anförts att detta berodde på att han hade sökt efter uppgifter om en målsägande på internet. Av BB:s journal framgår dock att han den 20 maj 2010 ”hade titta[t] på porr på avdelningens gemensamma internet”. Den 21 maj 2010 gjordes bl.a. följande anteckning i journalen.

Pat. är informerad om att inte använda dator, relaterat till missbruk av dator 20/5. - - -

I en journalanteckning den 26 maj 2010 angavs bl.a. att BB berättar ”att han under gårdagskvällen försökt ta kontakt med målsägande i ofredandefallet”.

Det förefaller således ha varit två skilda händelser som var för sig ledde till att BB inte tilläts använda avdelningens dator. Att BB, enligt journalanteckningen, inte fick nyttja datorn på grund av att han den 20 maj 2010 hade sökt efter pornografiskt material ger inte, utöver de allmänna uttalanden som jag har gjort ovan, anledning till några kommentarer från min sida. När det däremot gäller det förhållandet att BB förbjöds använda datorn av det skälet att han några dagar senare hade sökt efter uppgifter om/försökt ta kontakt med en målsägande vill jag anföra följande.

Enligt 20 a § första stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, får chefsöverläkaren besluta att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada.

Ett sådant beslut gäller, enligt 22 b § LPT, i högst två månader. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska chefsöverläkaren genast besluta att

inskränkningen ska upphöra. Frågan om upphörande ska övervägas fortlöpande. Socialstyrelsen ska utan dröjsmål underrättas om ett beslut enligt 20 a § LPT.

Av 8 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV, framgår att 20 a § LPT gäller i tillämpliga delar vid slutet rättspsykiatrisk vård.

Patienten får hos förvaltningsrätten överklaga ett beslut om inskränkning av rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster (32 § fjärde stycket LPT och 18 § första stycket 7 LRV).

För det fall ett förbud mot att använda en dator som sjukvårdsinrättningen tillhandahåller grundas på något annat än att patienten inte har följt de regler som uppställts för användningen av datorn, kan ett formellt överklagbart beslut om att inskränka patientens rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster behöva fattas enligt 20 a § LPT jämförd med 8 § LRV. Såvitt framgår av utredningen fattades inte något sådant beslut avseende BB när han förbjöds att använda avdelningens dator på grund av att han hade sökt efter uppgifter om/försökt ta kontakt med en målsägande. Det kan enligt min mening ifrågasättas om så inte borde ha skett. Av utredningen framgår dock inte om den inskränkning som skett till följd av porrsurfningen fortfarande gällde vid den aktuella tidpunkten. Jag anser mig därför inte ha grund för att uttala någon kritik i denna del.

I ärendet har även uppkommit fråga om en sjukvårdsinrättning kan förbjuda patienter att inneha datorer som har en inbyggd kamerafunktion. Psykiatrilagsutredningen, som har haft i uppdrag att göra en översyn av LPT och LRV samt lämna förslag till en ny lagstiftning på området, har nyligen överlämnat betänkandet Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd (SOU 2012:17) till regeringen. I betänkandet har utredaren föreslagit att chefsöverläkarens möjlighet att besluta om att en patient ska förbjudas att inneha utrustning för eller använda elektroniska kommunikationstjänster utvidgas och att en inskränkning av en patients rätt att använda sådan utrustning inte bara ska få ske med hänsyn till vården och rehabiliteringen av patienten, eller för att undvika att någon annan lider skada, utan också ska få grundas på ordnings- och säkerhetsskäl. Varje beslut om inskränkning måste dock enligt förslaget fattas efter en individuell bedömning i det enskilda fallet. Vidare har utredaren föreslagit att det ska införas en rätt för vårdgivaren att kunna besluta om att allmänt fotograferingsförbud ska gälla vid en vårdinrättning som bedriver psykiatrisk vård. I det sammanhanget har utredaren anfört bl.a. följande (s. 831).

Om en patient missbrukar sitt innehav av en telefon utrustad med kamera, t.ex. genom att utan samtycke av den fotograferade eller i direkt strid mot ett generellt fotograferingsförbud som råder på vårdavdelningen tar bilder av medpatienter och senare också gör dessa bilder åtkomliga för andra utanför vårdavdelningen, kan det utgöra grund för att av ordningsskäl omhänderta telefonen. En annan mobiltelefon utan kamera ska som regel i ett sådant fall tillhandahållas patienten som lån.

Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling och JO har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet. Mot den bakgrunden avstår jag från

att här göra några uttalanden i frågan om det finns förutsättningar för att förbjuda en patient som vårdas med stöd av LPT eller LRV att inneha en dator som är utrustad med kamera.

Vad AA i övrigt har anfört föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med de uttalanden som gjorts ovan.